

”Müzakereli” Risale-i Nur okumaları

Risale-i Nur, -bizim bu gerçekliğimize uygun, ilahî bir lütuf olarak- Kur'an'ın mesajlarını bize taşıyan, bizi Kur'an'ın mesajlarıyla buluşturan bir Külliyat olarak elimizde bulunmaktadır. Bizim böyle bir tefsiri anlamaya dönük bütün çalışmalarımız, esasında bu tefsir üzerinden Kur'an'ı anlamaya çalışma gayretleri anlamına gelir, gelmektedir.

İnsan temel özelliği bakımından düşünen, anlayan ve kavrayan bir varlık; evren, hayat ve olaylar da anlam dolu, gizem yüklü ve dikkat çekici var oluşlar ve gelişmeler dizisidir. İnsanı, anlama özelliğine sahip ve anlam arayışına muhtaç; alemi de baştan sona anlam dolu olarak yaratan Var Edici, insana anlam arayışında kolaylık sağlaması için “tenezzülât-ı ilahiye” olarak vahyi gönderip varlığın anlamını açıklamış, insanlardan seçtiği Peygamber’i vahyi tebliğ ve teybin (açıklama) ile görevlendirerek bu anlamın daha somut ve daha sağlıklı anlaşılmasına zemin hazırlamıştır. Peygamber’in (asm) vefatından sonra ise bu görevi onun manevi öğrencileri konumunda olan alimler (müfessirler, mürşitler, mücedditler) vasıtasıyla gerçekleştirmiştir, gerçekleştirmektedir. Yaşadığı Kur'an ve sünnet merkezli hayatının şehâdetiyle Kur'an'ın mümtaz bir muhatabı, Peygamber-i Zîşan'ın (asm) manevi bir talebesi olarak Bediüzzaman ve telif ettiği Risale-i Nur da vahyî mesajları günümüz insanına yansıtan müstesna bir Kur'an tefsiri özelliği taşımaktadır.

İnsanın kendisini, hayatı ve evreni anlaması salt vahiyden haberdar olmasına değil, vahyi yani Kur'an'ı anlama çabasına ve ciddi tetkik gayretine bağlıdır. Bu bakımdan Kur'an onlarca belki yüzlerce ayetinde “düşünme”ye ve “anlama”ya özel vurgu yapmaktadır. Mesela, “Muhakkak ki biz Kur'an'ı, iyice düşünülüp anlaşılması için kolaylaştırdık; o halde düşünüp anlayan yok mu” ayeti bir surede dört kez tekrarlanmaktadır (Kamer 54/17, 22, 32, 40). Vahyi anlamak ise normal şartlarda Kur'an dili olan Arapçayı ve Kur'an'ı anlama metodolojisi demek olan “usûl-i tefsir”i bilip ciddi şekilde uygulamayı gerektirir. Oysa genel anlamda ülkemiz insanının sosyolojisi ne Arapçanın gramerini, ne usûl-i tefsiri bilmeyi gerektirici durumda değildir. İşte Risale-i Nur -bizim bu gerçekliğimize uygun, ilahî bir lütuf olarak- Kur'an'ın mesajlarını bize taşıyan, bizi Kur'an'ın mesajlarıyla buluşturan bir Külliyat olarak elimizde bulunmaktadır. Bizim böyle bir tefsiri anlamaya dönük bütün çalışmalarımız, esasında bu tefsir üzerinden Kur'an'ı anlamaya çalışma gayretleri anlamına gelir, gelmektedir.

MÜZÂKERELİ DERSLERİN ÖNEMİ

Bir metni anlama “müellifin kast ettiği anlamlar ile doğru ve sağlıklı ilişki kurma” demek olduğuna göre Risale-i Nur'u anlama en genel tanımı itibarıyla “müellifin kast ettiği anlam dünyasına girme” mânâsına gelmektedir. Bunun için

muhatapın anlama odaklı, samimi, sürekli gayret ve çaba içinde olması şarttır. Ancak Risale-i Nur, “bütün asırlara, her asrın bütün tabakalarına hitap eden, Kur’an’ın tefsiri olmak hasebiyle, zilliyet planında onun bu özelliğini de yansıttığı için birçok anlam katmanı içermektedir. Dolayısıyla Risale-i Nur’a muhatap olan, onu okuyan kimse, bir şekilde ondan istifade edecek olmakla birlikte, onun bütün anlam zenginliğine ulaşamaz. Risale-i Nur’u daha iyi anlamının, onun anlam zenginliğinden daha çok yararlanmanın önemli yollarından birisi farklı birikim ve bakış açılarına sahip insanlarla gerçekleştirilecek olan “müzâkereli okuma”dır.

Sözlük anlamı bakımından “karşılıklı hatırlama, birlikte anlamaya ve düşünmeye çalışma” demek olan müzâkere, aralarında nüanslar olmakla beraber “mütâlaa”, “müdârese”, “münâzara”, “mübâhase” gibi kelimelerle de anlam yakınlığına sahiptir. Müzâkereli Risale-i Nur dersi en az birkaç kişi olmak üzere müşterek olarak, yoğun bir şekilde Risale-i Nur’u anlama çabasıdır. Bir hadiste Resul-i Ekrem (asm) “müdârese” kelimesini kullanarak müşterek olarak Kur’an’ı okuyup birlikte anlamaya çalışmanın önemi ve faziletine dair şunları söylemektedir: “Bir topluluk Allah’ın evlerinden bir evde toplanır, Allah’ın kitabını okur, aralarında müzâkere ederlerse, üzerlerine maddi ve manevi huzur, rahatlık iner, onları rahmet kaplar ve melekler çevrelerini kuşatır. Allah o kimseleri kendi nezdinde melekler yanında anıp zikreder” (Müslim, “Zikir”, 38). Görüldüğü gibi hadis bir grup olarak, topluca Kur’an’ı okuma ve karşılıklı müzâkere etmenin faziletine dikkat çekmekle beraber, hiç şüphe yok ki işarî olarak aynı maksatla Kur’an tefsirlerini okumaya, dolayısıyla Risale-i Nur’u müzâkereli şekilde okumaya teşvik ettiği gibi bu çaba içinde olanların ulaşacağı önemli kazanımlara da göndermede bulunmaktadır.

Bediüzzaman da bir taraftan Risaleleri bazı derin ve zor yerleri bakımından anlayamamaktan yakınan kimselere “aklen anlayamasalar bile latifeleri itibarıyla hissesiz kalmayacaklarını” söylerken, bir taraftan da bu eserleri “gazete gibi okumama” tembihinde bulunmuş, anlayarak ve mütalaa ederek okumaya çalışmayı teşvik etmiştir. Ayrıca özellikle bazı bahislere dikkat çekerek buralar “mütalaa edilse ve hatıra gelen Risale-i Nur’un meseleleri müzâkere olsa, inşallah talebe-i ulûm şerefini kazandırır” (Şualar, İstanbul 2020, s. 279) diyerek aynı zamanda müzâkereli okumanın okuyanları “talebe-i ulûm” mertebesine ulaştıracağını müjdelemiştir. Yine o, “Siz hem birbirinizi teselli hem kuvve-i mâneviyeyi takviye, hem tatlı sohbetle müzâkere-i ilmiye, hem Nurların yazması ve mütâlaalarıyla bu geçici zahmetin noktasını siler, rahmet yapmaya, bu fânî saatleri bâki saatlere çevirmeye muvaffak olursunuz inşallah” (a.g.e., s. 449) diyerek aynı noktaya işaret edip bu tür faaliyette bulunanlar için dua etmiştir.

MÜZÂKERELİ DERSLERİN USÛLÜ

Müzâkereli ders okumaları için dersin yapılacağı ortam, katılımcıların arzu ve özellikleri, yapılacak ön hazırlıklar, müzâkere sırasında dikkat edilecek prensipler gibi birçok husustan söz edilebilirse de, kanaatimizce, -ferdi okumalarda olduğu gibi- müzâkereli okumalarda da en önemli hususlardan birisi; Risale-i Nur’a samimiyet içinde, kabul içinde, sadakatle, ihtiyacımızın farkında olarak başta ihlas olmak üzere ubudiyetin gerektirdiği hal ve tavır kuşanarak muhatap olmaktır. Aksi halde alıcısı yayın merkezinin verici kodlarıyla uyumlu olmayan kanallar gibi zihin ve his dünyamızın ekranlara Kur’anî feyizler aksetmez, aksetmeyecektir. İkinci önemli husus ise müzâkere ortamının -kelimenin tam anlamıyla- “hür” bir nitelik taşımasıdır. Katılımcıların istediklerini rahatça ifade edebileceği, kimsenin kimseye incitici tavır takınmayacağı, rahat, uhuvvet ve muhabbetin hakim olduğu ortamın tesis edilmesidir. Aksi halde baskının (istibdâd-ı ilmi) söz konusu olduğu, katılımcıların cesaretlerinin kırıldığı, -Allah korusun- nefsin ve hevânın bir şekilde karıştığı durumlarda kıymetli, ama o oranda da “nazlı” olan Kur’anî hakikatlerin ya da nüktelerin gelmesi söz konusu olmaz, olmayacaktır.

Müzâkereli okumaları; mahaller, katılımcıların durumları, özel şartlar vs. dolayısıyla sıkı kurallara bağlı “tek tip” programlar olarak düşünmek, kanaatimizce uygun olmaz. Belli temel kurallara hassasiyet göstermek şartıyla az-çok değişen format ve şartlarda bu programlar icra edilebilir, edilmelidir. Genel bir fikir vermek üzere şu prensiplere işaret olunabilir: a) Müzâkereli takip etmek isteyen pasif katılımcılar ne kadar fazla olursa olsun, konuşmaların dağılmaması için aktif katılımcı sayısı 8-10 kişiyi geçmemelidir, b) Aktif katılımcılardan birisi “moderatör” görevi ifa etmeli, metni baştan sona sesli olarak okumalı, daha sonra müzâkere edilecek paragrafı tekrar okumalı, müzâkereli başlatarak isteyenlere sırayla söz vermelidir, c) Katılımcılar ders öncesi mutlaka hazırlık yapmalı; bilinmeyen kelime, terkip ve terimlerin anlamlarını çıkarmalı, metne nüfuzlarını artırmak için gerekirse birkaç kez okuma yapmalı, anlaşılmayan yerlere işaret koymalıdır, d) Müzâkere esnasında söz alanlar metin dışına çıkmamalı, afakî şeyler paylaşmaktan

kaçınmalı, paylaşımları doğrudan okunan pasajla ilgili olmalıdır, e) Müzâkereciler birbirlerinin sözünü kesmekten kaçınmalı, söz alan müzâkereci tefekkürünü tam olarak rahatça paylaşabilmelidir, f) Konuşmalar, -özel durumlar hariç- 4-5 dakika ile sınırlandırılmalı, hiçbir müzâkereci müzâkeresini dakikalarca uzatmamalıdır, g) Müzâkerelerde tekrara düşmekten uzak durulmalı, bunun hem sıkıcı olabileceği hem vakit israfına yol açtığı düşünülmalıdır, i) Müzâkere edilen parçayla ilgili Risale-i Nur'un başka yerlerinde açıklayıcı bahisler varsa, -uzunca okuyarak değil-, mümkünse ana fikrini yansıtan yer okunarak iktifa edilmelidir, j) Dersin gün ve saati katılımcıların genel isteğine göre belirlenmeli, ders süresi yine katılımcıların görüşleri doğrultusunda en az bir, en çok iki saat ile sınırlanmalıdır.

MÜZÂKERELİ DERSLERİN ÇIKTILARI

Risale-i Nur -en sade ifadesiyle- Kur'an tefsiri olduğu için onu okumak, onu müzâkere etmek dolaylı olarak Kur'an'la, Kur'anî hakikatlerle meşgul olmak demek olduğu için bunun ne gibi dünyevi ve uhrevi kazanımlar sağlayacağı her türlü izahtan varestedir. Müellif bir lahikada Risale-i Nur'la meşgul olmanın (orijinal metinde o günkü şartlar itibarıyla 'yazmak' ifadesi geçiyor) kazanımlarını "beş türlü ibadet" ve "beş türlü dünyevi fayda" olarak gündemimize getiriyor. Mealen beş türlü ibadeti şöyle sıralıyor: a) Ehl-i dalalete karşı manen mücahede etmek, b) Hak'kın neşrine vesile olmak, c) Müslümanlara imanlarını kuvvetlendirme çalışmaları açısından katkı yapmak, d) İlim tahsil etmek, e) bazen bir saati bir sene ibadet hükmüne geçen tefekkürî ibadeti yapmak. Beş türlü dünyevi faydaları da şöyle zikrediyor: a) Rızıkta bereket, b) Kalpte rahat ve huzur, c) Geçim açısından kolaylık, d) İşlerinde başarı, e) Bütün Risale-i Nur talebelerinin has dualarından pay almak (Emirdağ Lahikası [İstanbul 2020], I, 165, Mektup no: 141). Müellifin ferdi okuma ve meşguliyetler için söylediği bu meyveler ya da çıktılar, müzâkereli ders "cemaat halinde müşterek okuma" olduğu için belli sayıdaki çarpanlarıyla birlikte hesap edilmelidir. Kıyaslamak için değil ama fikir vermesi için cemaatle kılınan namazın ferdi kılınan namazdan 27 kat daha faziletli olduğunu (Buhari, "Ezan, 30) burada hatırlayabiliriz.

Müzâkereli Risale-i Nur derslerinin diğer bazı çıktılarını -sözü uzatmaksızın- şöyle sıralayabiliriz: a) Kur'anî hakikatleri daha yakından anlamaya çalışma, b) Risale-i Nur'daki Kur'an'dan gelen anlam zenginliğini daha yakından görme, c) İmanımızın ziyadeleşmesine vesile olma, d) Ubudiyet şuurumuzu güçlendirme, e) Risale-i Nur'un kıymetini anlama ve ona talebe olma şevkimiz artırma...

Sonuç olarak müzâkereli Risale-i Nur okumaları ya da dersleri gerek Kur'anî hakikatleri daha fazla anlama gerekse Risale-i Nur'a daha samimi talebe olma açısından şevki artıran, güçlü motivasyon kazandıran bir işlev görmektedir.